

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, професора Куркової Ксенії на дисертаційне дослідження Луценка Станіслава Юрійовича «Адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні», подане до захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми. Сьогодні в Україні, як ніколи, важливим та необхідним кроком є активізація інвестиційного процесу, який, з огляду на повномасштабне вторгнення, а також соціальну, економічну та політичну кризу, знаходиться у вкрай скрутному становищі. В Україні, як і в більшості країн світу, структурний, систематичний та якісний розвиток виробництва і створення ринкової інфраструктури майже повністю відбуваються за рахунок інвестування. Адже, чим більші обсяги та вища ефективність інвестицій, тим швидше відбувається процес відтворення і здійснюються позитивні ринкові зміни. Натомість недостатнє інвестування призводить до втрати конкурентоспроможності національної економіки, занепаду основного капіталу, зниження обсягів виробництва та підвищення собівартості продукції. Для України недостатнє інвестування – це суттєвий ризик втрати самостійності та незалежності. З огляду на зазначене вище, важливим та необхідним кроком з боку законодавця та вітчизняних науковців є побудова ефективних адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Саме удосконаленню адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні і присвячена дисертація Луценка С.Ю., що підтверджує актуальність дослідження надважливого для держави питання в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Вивчення дисертаційної роботи та наукових публікацій дисертанта свідчить про логічність викладення результатів дослідження, а також показує, що визначені Луценком С.Ю. мета, об'єкт, предмет і завдання дослідження дозволяє в повній мірі розкрити обрану тему дисертації.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають в процесі реалізації діяльності, спрямованої на забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження Луценка С.Ю. висвітлено в чотирьох наукових статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, а також в трьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Викладене дає підстави стверджувати, що дисертація Луценка Станіслава Юрійовича «Адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні» виконана на високому науковому рівні.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Дисертація присвячена дослідженню адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні. Актуальність обраної дисертантом теми дослідження не викликає сумнівів, відповідає викликам сучасності та завданням з удосконалення норм вітчизняного законодавства, норми якого регулюють питання захисту інвестицій в Україні.

Вдосконалено понятійно-категоріальний апарат, зокрема тлумачення таких понять, як «інвестиції», «захист інвестицій», «інвестиційний клімат в Україні», удосконалено розумінню сутності поняття «суб'єкти забезпечення захисту інвестицій».

Дисертант пропонує й удосконалює низку класифікацій визначень і дій, пов'язаних із захистом інвестицій. Наприклад, автор удосконалив науковий підхід стосовно класифікації адміністративно-правових форм захисту інвестицій в Україні, які поділено на: 1) загальні, тобто такі, що є властивими для всіх видів управлінської діяльності, зокрема: нормотворчість та правозастосування; та 2) спеціальні, які характерні саме для сфері захисту інвестицій: а) гарантувальні, що передбачають забезпечення сталості інвестицій шляхом реалізації заходів, спрямованих на протидію неправомірній діяльності

у цій сфері; б) організаційно-координаційні, яскравим прикладом яких є проведення інформаційно-координаційних заходів із релокації підприємств; в) стимулюючі (до прикладу, звільнення від податків).

Здобувач зроблено цілком слушний висновок про те, що особливостями захисту інвестицій в Україні в сучасних умовах є наступні: по-перше, наявність особливого набору державних гарантій, спрямованих на захисту інвестицій у різних галузях суспільного життя; по-друге, розгалужена система нормативно-правового регулювання досліджуваної сфери суспільного життя, що обумовлює перелік та специфіку рівні та напрямів здійснення відповідної діяльності; по-третє, особливий порядок формування та реалізації державної політики у напрямку захисту інвестицій, яка характеризується наявністю особливих ризиків; по-четверте, наявність спеціального кола суб'єктів, до компетенції яких входить здійснення діяльності, спрямованої на забезпечення захисту інвестицій в країні; по-п'яте, високий рівень корупції в країні, який ускладнює низку процесів, зокрема пов'язаних із залученням нових інвестицій. Підкреслено, що окремою, і найбільш специфічною особливістю, є те, що захист інвестицій в Україні відбувається в умовах ведення повномасштабного вторгнення з боку російської федерації, що в свою чергу вплинуло на безпекову складову в державі, а відтак створює додаткові перешкоди для збереження та захисту як приватних, так і державних інвестицій.

Дисертант також справедливо відзначив, що взаємодія суб'єктів забезпечення захисту інвестицій є критично важливою для створення сприятливого інвестиційного клімату та підвищення рівня довіри інвесторів. Значення такої взаємодії полягає у наступному: по-перше, спільна діяльність спеціально уповноважених суб'єктів дозволяє уникнути дублювання функцій та підвищити ефективність їх роботи; по-друге, комплексно підійти до розв'язання завдань, які стоять у сфері захисту інвестицій; по-третє, забезпечити прозорість та передбачуваність досліджуваної сфери суспільних відносин, що зробить її більш цікавою для інвесторів; по-четверте, допомагає

ефективно боротися з правопорушеннями, такими як шахрайство, корупція, рейдерство; тощо.

Крім зазначеного, у роботі містяться інші положення, висновки та рекомендації, які в сукупності забезпечують цілісність наукової новизни проведеного дослідження.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість отриманих результатів дослідження, сформульованих положень і висновків дисертаційної роботи Луценка С.Ю. не викликають суттєвих зауважень. Висновки в дисертації сформовано відповідно до отриманих результатів, у дисертації чітко простежується логічний ланцюг від виявлення проблемних моментів у законодавстві чи діяльності певних практичних підрозділів до їх вирішення шляхом пропозицій удосконалення адміністративно-правових засад захисту інвестицій в Україні.

Обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, також забезпечена аналізом актуальних пропозицій законодавців щодо удосконалення норм права, а також оперативним внесенням до тексту дисертації правових новел.

Отже, результати дисертаційного дослідження Луценка С.Ю., які винесено на захист, є достатньо аргументованими, обґрунтованими, логічними та переконливими, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методології наукової діяльності. Наукові результати й положення, що винесені на захист, отримано завдяки використанню різноманітних методів, таких як: логіко-семантичний, аналітичний, порівняльно-правовий, формально-юридичний, аналізу, моделювання, прогнозування. Науково-теоретичне підґрунтя становлять праці фахівців із галузі адміністративного та фінансового права. Окрім того, було використано здобутки фахівців з інших галузевих дисциплін, як-то: соціологія, психологія,

філософія, теорія держави і права, теорія управління, фінанси, тощо. Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять науково-періодичні видання, періодичні видання, статистичні матеріали, тощо.

Постановка завдань, визначення мети, об'єкта та предмета дослідження є чіткими, зрозумілими й такими, що цілком відповідають загальним вимогам. Завдання наукового пошуку виконано, мети роботи досягнуто.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі може бути використано у: науково-дослідній роботі – для проведення подальших теоретико-прикладних досліджень, присвячених проблемним питанням забезпечення захисту інвестицій в державі; правотворчості – для розробки нових та вдосконалення діючих законодавчих та підзаконних актів, норми яких визначають адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в державі; правозастосуванні – при вдосконаленні адміністративно-правових форм та методів забезпечення захисту інвестицій в державі; освітньому процесі – при розробці лекційних курсів з дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми».

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація Луценка С.Ю. викладена українською мовою та має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України та Порядку присудження ступеня доктора філософії.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Перший розділ «Методологічні засади забезпечення захисту інвестицій в Україні» складається з трьох підрозділів, присвячених: з'ясуванню сутності та особливостей захисту інвестицій в Україні; узагальненню особливостей захисту інвестицій в Україні в умовах воєнного стану; характеристиці правових засад захисту інвестицій в Україні та визначити місце серед них адміністративно-правового регулювання.

Другий розділ «Адміністративно-правовий механізм забезпечення захисту інвестицій в Україні» складається з чотирьох підрозділів, які присвячені: виокремленню рівнів та напрямків забезпечення захисту інвестицій в державі; встановленню кола суб'єктів забезпечення захисту інвестицій в Україні; розкриттю адміністративно-правових форм та методів забезпечення захисту інвестицій в Україні; характеристиці адміністративно-правових засад взаємодії суб'єктів забезпечення захисту інвестицій в Україні.

Третій розділ «Вдосконалення адміністративно-правових засад забезпечення захисту інвестицій в Україні» складається з двох підрозділів, які присвячені встановленню напрямків вдосконалення адміністративного законодавства, яке регулює забезпечення захисту інвестицій в Україні; узагальненню зарубіжного досвіду захисту інвестицій в державі та опрацюванню можливостей його використання в Україні.

Після кожного розділу й дисертації загалом сформульовано *висновки*, у яких висвітлено зміст розглянутих питань. Висновки відповідають отриманим результатам, мають належну аргументацію та високий рівень достовірності.

Дисертант слушно вказує, що вдосконалення адміністративного законодавства, яке регулює забезпечення захисту інвестицій в державі, має здійснюватись у наступних напрямках. 1) стратегічний напрямок, в рамках якого вбачається необхідним розробити та прийняти «Стратегію фінансової безпеки України на період до 2028 року», а також «Програму вдосконалення системи захисту інвестицій в Україні»; 2) нормативно-правовий, в рамках якого необхідною є уніфікації інвестиційного законодавства, зокрема вбачається необхідним прийняти два законодавчі акти: а) Закон України «Про інвестиції та інвестиційну діяльність»; та б) Закону України «Про іноземні інвестиції». Окрім того, необхідно розробити та прийняти підзаконний нормативно-правовий акт, який буде мати назву «Порядок взаємодії суб'єктів забезпечення захисту інвестицій»; 3) організаційно-управлінський напрямок, в межах якого вбачається необхідним покращення: а) інвестиційної інфраструктури (зокрема переглянути інструменти та засоби, які використовуються в рамках захисту

інвестицій; покращення механізмів залучення нових інвестицій); б) системи кадрового забезпечення суб'єктів захисту інвестицій; в) переглянути систему ризиків у сфері захисту інвестицій; г) інформаційного забезпечення суб'єктів інвестиційних правовідносин.

Загалом, дисертація Луценка С.Ю. вирізняється послідовним викладом матеріалу, глибиною сформульованих думок, що свідчить про достатній рівень та наукову спроможність дисертанта. Зміст роботи, перелік наукових публікацій доводить наукову зрілість, володіння здобувачем методикою дослідницької роботи, умінням узагальнювати досягнуте в науці і на основі досягнутого самостійно формулювати гіпотези, положення, висновки, які мають концептуальний характер та є основою для подальших наукових пошуків у цьому напрямку.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Луценка Станіслава Юрійовича на тему: «Адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні» можуть бути рекомендовані до використання під час підготовки й підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, до компетенції яких входить захист інвестицій в державі.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи наукову роботу Луценка С.Ю., необхідно спрямувати увагу на деякі дискусійні питання, які потребують, на нашу думку, додаткової аргументації або пояснень під час захисту:

1) Надаючи характеристику методологічним засадам забезпечення захисту інвестицій в Україні, здобувачу варто було більш змістовно підійти до оцінки сучасного стану захисту інвестицій в нашій країні, адже не лише воєнний стан негативно впливає на цю сферу.

2) В рамках Розділу 2 дисертаційного дослідження здобувачу варто було виділити окремий підрозділ, присвячений розгляду гарантіям захисту інвестицій в Україні. Адже надійно побудована система гарантій у цій сфері є

запорукою залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій в економіку країни.

3) Здобувач наводить досить обмежений перелік адміністративно-правових методів забезпечення захисту інвестицій виділяючи примус, переконання, рекомендаційний та санкціонуючий методи. Перелік останніх, як вбачається, є значно ширшим та включає, до прикладу, імперативний, інформаційний методи тощо.

4) На сторінці 178 дисертаційної роботи здобувач цілком слушно пропонує розробити та прийняти Закони України «Про інвестиції та інвестиційну діяльність» та «Про іноземні інвестиції». Втім, дана пропозиція була більш змістовною та обґрунтованою, якби автор у додатках до дисертаційного дослідження запропонував проекти цих нормативних документів.

Однак, висловлені зауваження за своєю сутністю не є критичними, мають лише рекомендаційний характер.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій автора фактів порушення академічної доброчесності не виявлено. Дисертація Луценка С.Ю. є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації поставленим вимогам. Підсумовуючи, можна зробити висновок, що дисертація Луценка Станіслава Юрійовича на тему «Адміністративно-правові засади забезпечення захисту інвестицій в Україні» сприймається як цілісне завершене монографічне дослідження, містить в собі наукові висновки і рекомендації, що мають істотне значення, відповідає вимогам МОН України. Рецензоване наукове дослідження, його результати та оформлення відповідають спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Вимогам

до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а Луценко С.Ю. заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії (галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»).

Рецензент:

завідувач відділу науково-правових
експертиз та законопроектних робіт

Науково-дослідного інституту публічного права,

доктор юридичних наук, професор

Ксенія КУРКОВА